

לדויד בן-גוריון היה נידמה, כי בכל מיקרה ישיג את מבוקשו: אם יתן הנשיא קנדי ערובות בורות להבטחת גבולות ישראל — מה טוב. לא יתן — אפשר יהיה להציע את צה"ל עד לירדן. שום אפשרות שלישית לא הסתמנה על פני מפת חישוביו הפוליטיים של ראש-הממשלה.

רק לאחר שקנדי השמיץ במסיבת ה-עתונאים השבועית שלו את הצהרתו ה-מדינית, שכה יחילו לה בישראל, הוברר כי בכל זאת קייבת דרך שלישית. לא זו בלבד שקנדי לא נתן כל ערובה חדשה לגבי ישראל, אלא שהוא יצא ב-פירוש להבטיחה את שלמות גבולות ירדן. הוא לא השאיר שום ספק, שארצות-הברית תכריח את ישראל לשוב לגבולות שביתת-הנשק, אם אומנם תפלוש לשטח ירדני. יחד עם זאת, הבהיר היטב, שאין בכונת אר-צות-הברית למנוע את השתלבות ירדן ב-איחוד ערבי.

ערובות — מפני מו? בירושלים
התקבלה ההודעה כמכה קשה. לא היה זה משום האכזבה שישראל לא תוכל לפלוש לירדן, או משום שישראל זוקקה בשלב זה לערבות ממשית לגבולותיה שלה, מפני התקפה ערבית. את הערבויות ביקש בן-גוריון לא נגד פלישה ערבית, כי אם נגד התנכרות אמריקאית.

מאז גיבש הנשיא קנדי את הקו המדיני של ממשלתו לגבי המרחב, קינן בירושלים החשש שזה יהיה מנוגד ניגוד חריף ל-מדיניות הישראלית. קנדי רואה אפשרות של שלום ערבי-ישראלי — אם כי בטוח ארוך — על בסיס של חזרת חלק גדול מן ה-פליטים הערביים, או תשלומי פיצויים עבור-רמ, ושינויים בגבולות. הצהרה רשמית מ-תחייב בראש וראשונה את ארצות-הברית עצמה, ולא נוח יהיה לנשיא אמריקאי לה-ציע קיצוץ גבולות שלהם הוא ערב.

להפסיק את המגבית. על כן רגשה
ירושלים, כאשר קנדי סרב להשמיץ ערבות מעין זו. לדויד בן-גוריון היתה סיבה נוס-פת לכעוס. כאשר ביקר, לפני מספר חוד-שים, יועצו האישי של הנשיא קנדי, מייק פלדמן, קצו לגוש מה עשויה להיות עמ-דת ישראל לגבי האיחוד הערבי, הוסבר לו כי ישראל לא תפריע לניהלכו של גמאל עבד אל-נאצר, כל עוד לא יערער את יצי-בות המשטר בירדן. אך אם יעשה את יצי-הוסבר לפלדמן, יהיה על ארצות-הברית לתת ערובות לגבולות, אחרת תראה ישר-אל עצמה חופשית לפעול.

מן המגעים שקיים שמעון פרס בחשיג-טון, לפני חודש, ניראה היה כי בבית-הלבן שורת הבנה לעמדה הישראלית ש-הוסברה לפלדמן. והנה, לפתע, פסל קנדי פלישה לירדן, ואילו מערבות לגבולות ישראל — התחמק.

בימים הראשונים לאחר הודעת קנדי, סרב בן-גוריון להגיב עליה בפומבי. ביחוד לא-חר שצעדים מיוחדים שננקטו לא השאירו ספק אצל אורחי ישראל, כי הפעם לא תיסוג ישראל מכונתה לפלוש לירדן. אולם במסגרות טקטיות נתן בן-גוריון פורקן ל-כעסו. היה זה פורקן מוגבל, כפי שהוא עצמו הסביר לעורך אחד היומונים: "מה אנני יכולים לעשות לקנדי? לכל היותר נוכל להכריז על הפסקת המגבית לאות מחאה."

הנשיא

בית שלישי

עם תום שבוע האבל, קיבלה אלמנת הנשיא בן-צבי שתי ידיעות. האחת: מוכי-רות מפא"י דחתה את הצעת ח"כ בבה אילוסון, למנות את רחל ינאית-בן-צבי כמועמדת לכהונת הנשיא ובהנה בולמן שור. השנייה: על אלמנת הנשיא לפנות את הבית ברחוב אלהרזי בירושלים, שיהפוך מעתה ממשכן רשמי של נשיאי ישראל. על הידיעה הראשונה לא הגיבה רחל ינ-אית. נגד השנייה יצאה למלחמה. היא הודי-עה ברורות, כי אינה מתכוננת לעזוב את הבית, וכי בדעתה להפוך אותו מרכז להנצחת נשיאה השני של ישראל. (המשך בעמוד הבא)

חולות ליהודים

כל אדם אחר היה מתייאש, אך לא הגבר החסון, שבמשך שמונה שנים היה חבר מרכז מפא"י. יש בידי פיק"א זיכרון בלעדי לכריית מלח ויצורו בכל הארץ? לא נורא! פיק"א-שמיקא זה מימי הבארון. עם קום מדינת ישראל לא נשאר עוד מקום להעדפת הגופים המיושנים האלה. יש להעדיף אנשי שנים חדשים. אנשי הקשרים הנוכחים. לבהרב היו הקשרים הנוכחים. הוא אף ידע כיצד להציג את רעיונותיו בצורה ה-נכונה. כריית מלח בסדום? ביטול המונר-פולין של פיק"א? אין קל מזה. רק אסור לחבוע זאת עבור אדם אחד. יש להעמיד את הדבר כשירות חלוצי. ליתר דיוק: שיי-רות חלוצי לערבה. בקיצור: שח"ל.

ציניקאים קראו לשח"ל בשם שירות חמש לירות. מפא"י הקימה אומנם את הגוף כדי לגרוף בהתלהבות את מיטב הנוער העי-בי-רי, שירד לעבוד בערבה. אך הנוער שנגרף קיחה לגרוף כסף. חמש לירות מינימום ל-יום — שכן גבוה מאוד לפני 10-12 שנים.

משה בהרב הציג להקים בסדום חברה לכריית מלח, בה יהיו שותפים — מלבדו ומלבד חבריו — גם נציגי שח"ל. בינדו כמה יקר פיתוח הנגב לדויד בן-גוריון, אף השכיל להביא את העניין לטיפולו האישי. ראש-הממשלה שלח תשובה בכתב-ידו, כתב שהרעיון נראה לו, מפני שהוא מבטיח תע-סוקה לחושבי כפר ירוחם, והבטיח לעזור למימוש הרעיון.

ראש-הממשלה קיים את הבטחתו. ביום הראשון של חודש דצמבר 1953 העניק שר-

בעי הבית שברחוב סביון 8, צהלה, הפך לאחרונה לאיש פופולארי מאוד. שכנים מחייכים אליו, וכמה מהם אף שאלו אותו אם אפשר לקבל ממנו הלהאה כמשהי. עד לפני שבוע היו אותם שכנים עוברים על פניו בחיפזון, כי חששו שמא יבקש הוא מהם הלהאה. שינוי-היחס הפתאומי חל מאז הופיעה ידיעה קצרה בידעות אחרונות, שסיפרה על משפט בו מעורב סגן-אלוף ד"ר משה בהרב. נאמר עוד, כי המשפט מתנהל על רקע עיסקה גדולה של קניית קרקעות ר-מכירתן, וכי בהרב מקורב להנהלת מינהל מקרקעי ישראל ועל-כן הצליח להרחיח הון תועפות מאותה עיסקה.

כיום אין המלצה טובה מזו. כי אין עסק טיב ומכנס יותר מן המסחר בקרקעות, ואין אדמות זולות ורבות יותר מאשר ב-מינהל מקרקעי ישראל. כל המצליח לסחור עם מינהל מקרקעי ישראל עומד על קרקע איתנה של מיליון-בדוך. אם משחק לו המול ומבקר המדינה מקדיש לו כמה שור-רות, נכנס האישי ישר לליגה הלאומית של אילי-האדמה.

כל זה קרה למשה בהרב, בזכות קשריו עם האנשים הנוכחים.

★ ★ ★

מיכרה זהב בסדום

למען האמת יש לציין, כי משה בהרב קנה את קשריו ביוקר. הגבר ה-חיכני וחב-הגרים נופף לא פעם חבילה

בעל הזכויות משה בהרב קיבל 30 דונם של אדמה יקרה, מינהל מקרקעי המדינה. זכות זו היתה שווה 180 אלף לירות ישראליות, והוא קיבל אותה מפני שלוי אשכול רצה לחסל כמה חשבונות ישנים של מפא"י.

עבה של שטרי-חוב בפני מכריו, הכריז ב-מרירות: "אתם רואים כל השטרות האלה? אלה עשרות אלפי הלירות ששילמתי בש-ביל מפא"י. אני היחיד שנעשה עני ב-מדינה הזאת בגלל שרותו למפלגה!" הסיפור נשמע כאילו נלקח מאגדות סדום ועמורה, אולם הוא מושתת על ה-מציאות הלהוטת של סדום העכשית. משה בהרב התבונן לפני 15 שנה באשת לוט והתאהב במבט ראשון בנצח הגליל. הוא סייר, חקר ורקע, עד שהגיע למסקנה כי הרי המלח של סדום יכולים להיות מיכרה של זהב.

קה, לתור אחר שותף דולארי. בהרב הקים חברת-בת, שלח ארצה 74 אלף דולאר, וי-נשאר לגמור את לימודיו בפילוסופיה ופסי-כולוגיה. הנושא שבחר לעבודת הדוקטוראט שלו למלד על השלוה בה חי אז: הוא חיבר מסה פילוסופית, שבאה להוכיח כי ישו הנוצרי לא היה קיים כלל. השלוה הפילוסופית נעלמה ברגע בו חזר ארצה. לא זו בלבד שלא מצא בקופות החברה שריד מרבבות הדולארים, אלא ש-ספרי החברה היו אדומים מרוב גרעון. הסתבר, כי בשעה שחלק מהחברה אומנם עסק בכריית מלח בסדום, עסק שח"ל ב-כמה תחביבים פיקים מאוד באילת. אחד מהם: בריכות דגים, בהן טבעו עשרות אלפי לירות מכספי החברה.

כל זה תוך כדי ביובז דוהר. החברה לקחה בשיעון גדלות: מנהלים, פקידים, מזכירותיה ונהגיה התנהגו כאילו עמז מ-אחוריהם אוצר המדינה, לא הון של חברת פרטית. הם חתמו על קבלות, שטרות, ל-חיבוביות: לבית-קפה ערבה בבאר-שבע, ל-בדו, סכום של למעלה מ-300 אלף ל"י. ה-פלא הוא שהגרעון לא עלה על 180 אלף לירות.

בהרב, שהאמין עדיין כי אפשר להתעשר ממכרות המלח, הגיע לידי הסדר עם שר-תפיו: הוא יהיה ערב לחובות, והחברה תעביר לו את הזיכיון.

מאז לא ידע מנוח. רכושו עוקל, ביתו הועמד למכירה — הכל כדי לשלם את ה-שטרות של שח"ל ושותפיו, להם היה ערב. לתקופת-העבר את זכות-הכרייה לד"ר נפתלי לם, אחיו של השופט המחוזי יוסף לם, תמורת תשלום תמלוגים. אך לם הס-תבן בחובות, החזיר את הזכויות לבהרב. סגן-האלוף לשעבר שכר קומץ בדווים, ה-קים אודל ליד מיכרות המלח, ניגש בעצמו לעבודה. רחמים גדולים לא הפיק — אך לפחות היה רחוק מנשיו ומהודעות ה-עיקול שירדו בלי הרף על ביתו בצהלה. מפא"י, האהבת אנשים מצליחים, שכחה אתו בצרתו. מה עוד, שהוא תבע ממנה לשלם את שטרות שח"ל, שהסתכמו ביותר מ-70 אלף לירות. הוא פנה למרכז המפ-לגה, תבע לקיים בירור בפני ראובן ברקת — אך לא זכה לתשובה.

★ ★ ★

אשכול המדין

מיפנה בא בדמותו של שר האוצר לוי אשכול, אותו מכיר בהרב מזה כשלושים שנה. "מה נשמע?" שאל אש-כול, שפגש בו בכנס-קצינים.

בהרב ענה לו בדיוק מה נשמע, ואף הזכיר לו את רכבות הלירות שהוא שילם עבור שח"ל. "אני יושב לי כמו חמור ב-סדום", החלונן, "רופה עושים כל מיני עס-קים. יהודים קונים ומוכרים קרקעות, ומס-תורים. מה אני יותר גרוע מכל הקבלנים והסוחרים האלה? תן לי אפשרות לפרוע את החובות שלך!"

אשכול ענה לו שהוא צודק, ובו במקום היפנה אותו אל יוסף וייץ, הבוס הכלי-כול של מינהל מקרקעי ישראל. שר-האוצר אף שוחח אישית עם וייץ, המליץ בפניו לתת חלקת קרקע לבהרב השקוע בחובות. ב-יוסף וייץ הציע לבהרב שתי חלקות, ב-אזור המבוקש ביותר: בין הרצליה לתל-אביב. אולם כאשר קבע המערין הממשלתי את מחיר הקרקעות, מצא בהרב שמחיר 41 הדונם שברמת-אביב גבוה מדי, ויתר על חלקה זו. נותרה החלקה השנייה: 30 דונם בגוש 6421 בגליל השרון, ליד הרצליה. ה-מחיר: 18 ל"י המטר המרובע. סך הכל: 540 אלף ל"י.

אילו היה לבהרב סכום זה, היה יכול לעשות עיסקה מסחררת. שהרי כבר אז, היה מחירה הריאלי של הקרקע כמעט

לבנעלי קשרים: